

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra psychologie a patopsychologie

Dominika Kozáková

Obor: Pedagogické asistentství – prezenční studium

ALKOHOL A MLÁDEŽ

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Michaela Pugnerová Ph.D.

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Alkohol a mládež“ vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Olomouc, červen 2012

.....
Dominika Kozáková

Děkuji paní Mgr. Michaelé Pugnerové Ph.D. za vedení bakalářské práce, odborné rady a cenné připomínky.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Dominika Kozáková
Katedra:	Katedra psychologie a patopsychologie
Vedoucí práce:	Mgr. Michaela Pugnerová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Alkohol a mládež
Název v angličtině:	Alcohol and youth
Anotace práce:	Práce zkoumá problematiku alkoholu a mládeže. Teoretická část pojednává o historii alkoholu, zabývá se alkoholem jako drogou, závislosti a zaměřuje se na osobnost mladistvého, jeho ontogenezi, rodiče a jejich výchovu. Praktická část zjišťuje vztah mladistvých k alkoholu na určitých školách v Přerově.
Klíčová slova:	Alkohol, droga, mládež, osobnost mladistvého, reakce organismu, alkoholismus, závislost, rodiče mladistvých, dědičnost, výchova.
Anotace v angličtině:	The work examines the issues of alcohol and youth. The theoretical part deals with a history of alcohol and follows up with alcohol as a drug and alcohol addiction. Further, it focuses on a personality of a juvenile, his/her ontogeny and reaction of the organism, parents and their upbringing. The practical part investigates the relationship between youth and alcohol in particular secondary schools in Přerov.
Klíčová slova v angličtině:	Alcohol, drug, youth, personality of a juvenile, reaction of the organism, alcoholism, addiction, parents of adolescents, heredity, education and upbringing, upbringing for moderate alcohol consumption.
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 - Dotazník pro mládež Příloha č. 2 - Tabulky
Rozsah práce:	49 stran
Jazyk práce:	Český jazyk

Obsah

ÚVOD.....	7
TEOTETICKÁ ČÁST	
1 Historie alkoholu.....	8
2 Alkohol jako droga.....	9
2.1 Co je to alkoholismus.....	10
2.2 Závislost.....	11
3 Nepříznivé účinky alkoholu.....	14
3.1 Organismus adolescenta.....	15
4 Období adolescence.....	17
4.1 Kognitivní vývoj.....	18
4.2 Vztah adolescentů s vrstevníky.....	19
4.3 Vztah adolescentů k dospělým.....	20
4.4 Dědičnost.....	21
5 Rodiče adolescentů.....	23
5.1 Výchova ke kultivované konzumaci.....	24
PRAKTICKÁ ČÁST	
Úvod do výzkumného šetření.....	26
1 Cíle výzkumného šetření.....	26
2 Výzkumné otázky.....	26
3 Výzkumná metoda.....	27
4 Výzkumný soubor.....	27
5 Zpracování výsledků.....	30

6 Diskuse.....	43
ZÁVĚR.....	46
Seznam použité literatury.....	47
Seznam příloh	

ÚVOD

Téma této práce bylo zvoleno na základě mého osobního zájmu o problematiku týkající se alkoholu a mládeže. Tato problematika je velice aktuální téma, které si zaslouží velkou pozornost. Práce by mohla být určena především rodičům mladistvých, kteří si mnohdy nevědí rady se svými dospívajícími dětmi. Rodiče jsou totiž důležití činitelé v rozvoji adolescenta. Jejich postoje a názory mladistvého mnohdy velmi ovlivní, aniž by to dělali záměrně.

Alkohol pronikl do života mladých lidí velmi rychle. Je zřejmé, že alkohol poškozují organismus, ale ukazuje se, že je zde absence informací o důkladnějším poškozování zdraví, než které se nám nabízí. Je nezbytné vytvořit přesnější program preventivních opatření proti užívání alkoholu a jeho velmi škodlivých důsledků v rámci jeho užívání pro mladý organismus. Mladý organismus je náchylnější k závislosti a zdravotním komplikacím více než dospělý organismus. Jakmile začne mladý člověk požívat alkohol ve větší míře, jsou následky a možný vznik závislosti na něm mnohem větší a závažnější.

Cílem této bakalářské práce je zjistit možná zdravotní rizika pro mladý organismus spojená s užíváním alkoholu, vysvětlit základní pojmy spojené s alkoholem, například pojem alkoholismus. Jde nám především o to, zaměřit se na vztahy mezi adolescenty a vrstevníky, vztahy mezi adolescenty a dospělými a v další kapitole se věnovat i rodičům adolescentů.

Teoretická část pojednává o problematice alkoholu a mládeže, např. o historii užívání alkoholu, věnuje se alkoholu jako návykové látce, zaměřuje se především na mladistvého a také na zdravotní rizika, která alkohol přináší. V neposlední řadě nesmíme zapomenout na rodiče, kteří v této práci hrají nemalou roli v rámci výchovy mladistvých.

Praktická část se zaměřuje na vztah adolescentů k alkoholickým nápojům a povědomosti o něm. Použili jsme metodu dotazníkového šetření, která byla aplikována na mladistvých ve věku 15 – 16 let na dvou vybraných středních školách.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Historie alkoholu

Alkohol je předmětem zkoumání již od počátku svého vzniku. Sledovat totiž historii alkoholu znamená sledovat vývoj celého lidstva.

První zmínky o konzumaci alkoholu jsou staré víc jak 10 000 let. Například ve starém Římě mohl muž zabít svoji manželku, když ji objevil v podnapilém stavu (Zima, 1996).

Uvádí se, že přirozené kvašení v alkoholu bylo s největší pravděpodobností objeveno v prehistorickém období, a brzy na to následovala výroba piv a vín z cukernatých a škrobnatých rostlin. Tyto nápoje patřily ke společenským, kulturním, i náboženským rituálům, ale měly také určité využití v léčitelství. Už od dávných dob lidstvo vědělo, že z alkoholu jde společenský prospěch a mnoho peněz do státní kasy, ale vědělo se i o jeho stinných stránkách.

Alkohol byl hojně využíván ve všech říších starověku. Nejprve to byly nápoje kvašené, mezi které řadíme hlavně víno, medovinu a v neposlední řadě i pivo. Člověk se naučil alkohol připravovat i přesto, že základ kvasného procesu a kvasinkové buňky, které se potřebovali k jeho výrobě, vědecky popsal až Louis Pasteur v druhé polovině minulého století.

V podstatě můžeme říci, že za starých a dávných časů nebyl alkohol skoro vůbec zneužíván. Byl totiž uznáván jako zázračný elixír. Například víno se používalo zředěné a bylo velmi vzácné. Konzumovali ho většinou jen vysoce postavení, například panovníci (Jenč, 1998).

Kolem 16. století byl alkohol hojně využíván především pro lékařské účely. Bohužel postupně se začal alkohol využívat i ve značné míře ke konzumaci v populaci.

V polovině 19. století v USA se při dobývání Západu velmi rozšířilo požívání alkoholu, a to především whisky. Důvodem většího množství požívání alkoholu bylo to, že požití muži lépe snášeli podmínky tvrdého života. V návaznosti na tyto události můžeme zmínit reakci na tuto vlnu zneužívání, kdy se vytvořily spolky, které měly za úkol zmírnit požívání alkoholu (Göhlert, Kühn, 2001).

2 Alkohol jako droga

Alkohol vzniká chemickým procesem kvašení sacharidů, důležitou roli zde hrají jednoduché cukry, které jsou obsažené v ovoci. Můžeme sem zařadit vinnou révu, která je nejvíce užívaná pro výrobu vína nebo také brambory nebo obilné zrna (Kalina a kol., 2003).

Palčová (2000, s. 32) definuje drogu takto: „*V medicíně se vztahuje k jakékoli látce schopné zabránit nemoci nebo ji léčit. Ve farmakologii jakýkoli chemický prostředek, který mění biochemické nebo fyziologické procesy tkání nebo organismů. Běžně se termín specificky vztahuje k psychoaktivním drogám a často specifitěji k nelegálním psychoaktivním látkám, u nichž vedle lékařského užití bývá navíc užití nemedicínské. Odborné formulace směřují k vysvětlení, že kofein, tabák, alkohol a jiné látky v běžném nemedicínském užívání také drogami, protože jsou alespoň zčásti užívány pro své psychoaktivní účinky*“.

Palčová (2000, s. 14) definuje alkohol jako: „*Skupinu organických látek odvozených z uhlovodíku a obsahujících jednu nebo více hydroxylových skupin. Etanol je jednou z klasických látek a má hlavní psychotropní účinky v alkoholických nápojích*“.

Alkoholu můžeme připisovat tyto vlastnosti:

- Tekutina s vysokým energetickým obsahem,
- prostředek, který uklidňuje a uvolňuje v určité míře,
- jed, který se projevuje při předávkování,
- prostředek s vysokým potenciálem zneužívání,
- nápoj s vysokým energetickým obsahem (Göhlert, Kühn, 2001).

Rozdělujeme tři stádia opilosti, ovšem toto rozdělení je jen záchytné, protože každý člověk reaguje na alkohol jako drogu jinak:

- 0,5 – 1,5 promile alkoholu v krvi – toto množství řadíme mezi lehkou opilost,

- 1,5 – 2,5 promile alkoholu v krvi – hovoříme o opilosti střední, dochází k zmenšené schopnosti ovládnání, dochází k poruchám vnímání, v myšlení se projevují velké rozpory,
- více jak 2,5 promile alkoholu v krvi – těžká opilst, otrava alkoholem, člověk má sklony k agresivnímu chování, objevuje se porucha orientace (Göhlert, Kühn, 2001).

2.1 Co je to alkoholismus

Alkoholismus je nadměrné požívání alkoholu. Tento termín použil roku 1849 jako první švédský lékař Magnus Huss. Avšak alkoholismus začal být považován za celosvětový problém až téměř sto let po tomto definování.

Při pravidelné konzumaci alkoholických nápojů ve vyšších dávkách, to znamená kolem 20 – 60 g dochází k řadě vážných zdravotních problémů. Za velký zdravotní problém, který sebou nese nadměrné požívání alkoholu je riziko návyku na látku a poté i závislost (Kalina a kol., 2003).

Palčová (2000, s. 19) uvádí, že alkoholismus je: *„Termín dlouhodobě užívaný s různým významem, všeobecně ale používaný pro chronické, kontinuální pití nebo periodickou konzumaci alkoholu, které jsou charakterizovány porušením kontroly pití, častými intoxikacemi a nadměrným zaměstnáváním se alkoholem a pokračováním v pití navzdory různým nepříjemnostem“*.

Užší význam má v koncepci alkoholismu jako choroba, která značí ztrátu kontroly pití způsobenou dřívějšími biologickými abnormalitami, která má progresivní vývoj.

Alkoholismus je tedy určitá porucha metabolismu alkoholu. Alkohol je v těle rozkládán enzymem na acetaldehyd a také cukry. Právě alkoholici jsou lidé se sníženou hladinou tohoto enzymu. Alkoholismus je nemocí, která se časem zhoršuje (Nešpor, 1992).

Alkoholismus je nemoc. Můžeme tvrdit, že alkoholická touha po alkoholu může být stejně silná, jako potřeba vody nebo jídla pro člověka, který není závislý. Za alkoholika považujeme člověka, který i navzdory svým vážným zdravotním, finančním nebo rodinným problémům si alkohol obstará. Je pro něho natolik potřebný, že bez něho nemůže fungovat.

Nešpor (1992, s. 48) rozlišuje tyto známky alkoholismu:

- „Brzké známky
- známky dlouhodobého pití“.

Mezi brzké známky alkoholismu můžeme řadit alkohol v dechu maskovaný žvýkačkou, vyčištěním zubů nebo bonbonem. Dále také bolesti hlavy po kocovině, nejistou chuť, vratké pohyby, špatnou artikulaci, a v neposlední řadě i fyzickou nebo slovní agresi.

Za známky dlouhodobého požívání alkoholu můžeme řadit to, co člověk dělal a nepamatuje si to, nebo když byl alkohol požíván jako uklidňující prostředek. Člověk má sníženou schopnost pít ovládat a neumí ho včas zastavit. Dále sem můžeme řadit častější úrazovost – popáleniny, zlomeniny, pády, náchylnost k nemocem jaterního a trávicího systému.

Poruchy vyvolané nadměrným užíváním alkoholu jsou uvedeny v MKN-10. Z psychiatrického hlediska je můžeme rozdělit do těchto dvou základních skupin:

1. *Poruchy, které jsou způsobené přímým účinkem alkoholu na centrální nervový systém, at' již bezprostředně (intoxikace alkoholem), či jako následek chronického abusu alkoholu,*
2. *poruchy, které se projevují návykovým chováním, souvisejícím s abusem alkoholu, a které mohou vyústit v závislost“ (Kalina, 2003, s. 151).*

Škodlivé a nadměrné požívání alkoholu se může postupem času vyvinout v závislost.

2.2 Závislost

Svoboda je pro jednotlivce důležitá. Alkohol i jiné drogy však mohou člověka svobody zbavit. U lidí, kteří si vytvořili na alkohol nebo drogu návyk, dochází k tomu, že se nemohou svobodně rozhodnout, jestli pít nebo ne. Požívají alkoholické nápoje i přesto, že ví, že tím ohrozí sebe nebo druhé. Mladý člověk, který chce zůstat svobodný, by se alkoholu měl vyhýbat, a být vůči alkoholu velmi opatrný. Nebezpečí rozvoje návyku na alkoholu je u mladých lidí větší než u dospělých. Nebezpečí návyku ale není zdaleka jediné, které sebou alkohol přináší (Nešpor, 1992).

Závislost považujeme za obecný stav potřeby nebo závislosti na něčem. Pokud mluvíme o závislosti na alkoholu, termín znamená potřebu opakovaných dávek látky tak, aby byl zachován pocit pohody nebo odstraněn pocit nepohody.

Závislost na alkoholu můžeme také označit jako chronické onemocnění člověka. Pokud není závislému člověku dostatečně věnována péče, může skončit v psychiatrické léčbě. Za základní podmínku léčby a péče je abstinence. Mnoho pacientů se po léčebné strategii, alkoholu už nikdy nedotkne a dochází u nich k abstinenci, která je doživotní. Toto řešení je velmi efektivním a smysluplným řešením, které je předpokladem zdravého životního stylu. Ovšem doživotní abstinence není kritériem úspěšnosti. Velkou roli hraje i maximální délka nepřerušené abstinence, a také celková doba, ve které je člověk závislý na alkoholu bez potíží schopen normálního fungujícího života, můžeme ho tedy označit jako stabilizovaného.

Závislost má určitý vývoj, který probíhá velmi nenápadně, za to je velmi zrádný. Za velmi typické rysy vývoje závislosti můžeme zařadit postupnou ztrátu kontroly nad množstvím požívaného alkoholu, zanedbávání péče o zevnějšek nebo i ztrátu zájmů, které závislého ještě donedávna bavily. Dále dochází ke změně myšlení, k větší náladovosti a agresivitě.

V další fázi vývoje můžeme mluvit o rozvinuté závislosti, která se u závislého vyskytuje v podobě „ranních doušků“. „Ranní doušky“ probíhají u závislého tehdy, když se ráno probudí a nutně musí doplnit hladinu alkoholu, aby se u něho neprobudily symptomy odvykacího stavu. Pro rozvinutou závislost jsou typické výpadky paměti, kdy si člověk vůbec nepamatuje, co pod vlivem alkoholu říkal nebo co dělal. Člověk denně zkonsumuje opravdu velké množství alkoholu, ale přitom vůbec nepůsobí na okolí opile.

U osob dlouhodobé a intenzivní závislosti se začíná objevovat takzvaný odvykací stav, který se závislostí úzce souvisí. Může k němu docházet už po několika hodinách nebo naopak až po několika dnech, kdy člověk výrazně zredukuje přijímané dávky alkoholu. Typické projevy jsou většinou závratě, třes celého těla, halucinace, pocit na zvracení, bolest hlavy či

špatné koordinace pohybů, nespavost a mnoho dalších příznaků. Tak jako příznaky přišly, časem i odchází. Velmi závisí na jednotlivci a jeho přístupu k situaci. Pokud se nevyskytnou nějaké komplikace, tak tento stav odezní během pár dní, naopak například nespavost může člověka provázet několik měsíců (Kalina a kol., 2003).

Rozlišujeme psychickou a fyzickou závislost.

Psychická závislost se projevuje nepotlačitelnou touhou po látce, kvůli jejímu povzbuzujícímu nebo stimuluujícímu účinku. Přání si drogu vzít je velice silné, i když závislý ví, že ubližuje svému zdraví.

Fyzickou závislost můžeme označit za závažnější než psychickou. Tělo si na požívanou látku zvyklo, vyžaduje ji pro svou každodenní činnost, dostávají se abstinční příznaky. Rychlé zvyšování dávek pro vlastní uspokojení, stále stejné dávky totiž závislému nestačí (Göhlert, Kühn, 2001).

3 Nepříznivé účinky alkoholu

Poškození organismu alkoholem se týká všech částí lidského organismu.

Za velmi závažný problém z hlediska fyzického poškození považujeme alkoholickou podvýživu. Ta se projevuje tím, že alkoholik trpí nechutí k jídlu, za což může například chronický zánět žaludku, který je vyvolaný nadměrným pitím alkoholu. Hlavní roli zde hraje nedostatek bílkovin a vitamínů ve výživě, kdy je většina financí utrácena za alkohol a člověk se nekvalitně stravuje nebo stravu považuje za zbytečnost a odbyde se čímkoliv, co najde.

Mezi hlavní orgány, které alkohol poškozuje, řadíme játra. Figurují zde jako jeden z nejdůležitějších a nenahraditelných orgánů těla. Játra filtrují škodlivé látky z těla. Jakmile se dostane do jater větší množství alkoholu, část buněk odumírá a je nahrazována vazivem. Z této reakce vzniká cirhóza jater, která patří mezi nejčastější příčinu smrti u alkoholiků. Dále sem můžeme zařadit i mozek, trávicí soustavu či svaly a kůži (Nešpor, 1992).

U mužů může časté požívání alkoholu vést ke snížení testosteronu v těle a k impotenci. Naopak u žen může nadměrné požívání alkoholu v situaci, kdy otěhotní hrozit velmi závažné poškození plodu. Tuto skutečnost nazýváme „FAS“ – fetální alkoholový syndrom, u dítěte se může projevit v podobě růstové retardace, postižením centrální nervové soustavy a v neposlední řadě i na jeho vzhledu. Pro dítě postižené fetálním alkoholovým syndromem jsou typické úzké oční štěrby, tenký horní ret nebo velmi nízko položené uši (Kalina a kol. 2003).

Informace o poškození jedlových orgánů:

- Mozek - lidé, kteří pijí alkoholické nápoje ve větších a pravidelných dávkách, poškozují svůj mozek. Nověji se prokázalo škodlivé působení alkoholických nápojů a drog na mozek za pomoci vyšetření, které proběhlo na základě počítačové tomografie. Lidé, kteří nadměrně pijí, riskují zhoršování paměti i závažné duševní poruchy,
- trávení a výživa - alkohol a dobré jídlo nejde moc dohromady, protože alkoholické nápoje v nadměrném požívání oslabují chuťové i čichové buňky. U lidí, kteří

dlouhodobě pijí alkoholické nápoje, může být natolik poškozena žaludeční sliznice nebo slinivka břišní, že mohou mít různé problémy s trávením. Nepříjemný je i páchnoucí dech, který s alkoholem velmi souvisí,

- srdce, krev a krevní oběh - alkohol zhoršuje krevní oběh, tato skutečnost může vést až k nedostatku krvinek. Náhlé a prudké zvýšení krevního tlaku po požití většího množství alkoholických nápojů do určité míry zvyšuje nebezpečí mozkové mrtvice, a tím zatěžuje krevní oběh a cévy. Srdce trpí alkoholem i přímo jedovatým účinkem alkoholu, srdce jako sval může zeslábnout,
- obranyschopnost vůči infekcím a nádorům - alkohol zhoršuje obranyschopnost těla vůči infekcím a zvyšuje riziko nádorů. To se týká nejen rakoviny těch částí těla, které přicházejí s alkoholem do styku, ale i např. prsu,
- svaly - v návaznosti na časté požívání alkoholu se mohou vyskytnout i svalové křeče,
- kůže - pití alkoholu se projevuje i na kůži. Kožní nemoci jsou u lidí, kteří pijí, častější a špatně se léčí. Alkohol roztahuje cévy, to má vliv na vznik nevzhledných žilek nejen po obličeji, ale po celém těle. Alkoholik se pak za své tělo často stydí (Nešpor, 1992).

3.1 Organismus adolescenta

Převážná většina adolescentů přiznává, že už alkohol vyzkoušela. U některých jednotlivců jde o velké množství požívaného alkoholu, avšak problémy se závislostí se většinou objevují až v dospělosti. Obecně platí pravidlo, že negativní vliv požívání alkoholu začne adolescent vnímat, až se mu zhorší fungování některých orgánů nebo dojde k celkovému zhoršení zdravotního stavu jedince (Elliott, Place, 2002).

Alkohol je pro děti a adolescenty mnohem jedovatější a nebezpečnější než pro dospělého. Mohou za to játra, které alkohol ještě neumí tak dobře zpracovávat jako dospělý člověk. I velmi malé množství požitého alkoholu může vyvolat otravu. V mladém organismu vzniká závislost mnohem rychleji než u dospělého jedince (Nešpor, 1995).

V České republice je věková hranice, kdy je legální požívání alkoholu u mladistvých od 18 let. Tuto hranici považujeme za poměrně nízkou. Naopak ve vyspělých zemích je věková hranice pro podávání alkoholu jiná než v České republice. Mezi tyto vyspělé země řadíme Spojené státy s věkovou hranicí 21 let, Japonsko s věkovou hranicí také od 21 let nebo Švédsko s věkovou hranicí od 20 let. Tyto věkové hranice považujeme za adekvátní vzhledem k dozrávání organismu mladistvého (Nešpor, 1992).

Konzumovaný alkohol je z 90-98% odstraněn z organismu třemi metabolickými cestami. Zbylé množství se z těla vyloučí dechem, potem a močí. Všechny tyto cesty se potkávají především v játrech, proto alkohol nejvíce poškozuje játra (Zima, 1996).

Alkohol se do mladého organismu vstřebává pár minut nebo i hodin, záleží na tom, kolik toho dotyčný vypil, jak silný byl požitý alkohol, jakou má adolescent hmotnost, a také kolik jídla dotyčný snědl před nebo v průběhu požívání alkoholu. Požitý alkohol může způsobit, že se mladý člověk může určitou dobu cítit uvolněně, ale po určitém čase se to může změnit. Bude zvracet, bude ho bolet hlava. Alkohol v mladém organismu značně snižuje i schopnost sebekontroly a studu.

Adolescenti ve většině případů neznají svoji hranici možného maximálního požití alkoholu, proto je velké riziko toho, že ho vypijí až příliš mnoho a usnou. Velké riziko při usnutí je to, že se může adolescent udusit vlastními zvrátky. S maximální hranicí souvisí také kocovina, která se mnohdy objevuje právě po vzbuzení. Kocovina se projevuje nejčastěji bolestí hlavy, pocitem žízně a celkovou unaveností (Ganeri, 2001).

Většina z adolescentů se dostala do takové situace, kterou můžeme nazvat jako silnou opilost. Jestliže se taková situace objeví, je třeba zajistit potřebnou bezpečnost mladistvého, a to tak, že ho musíme dostat do polohy na boku. Nechat ho položeného na zádech nesmíme, protože by se mohl zadusit zvrátky.

Důležitou roli v tomto případě hrají vitamíny, protože adolescenti, kteří určitou dobu nadměrně požívají alkohol, mají nekvalitní a nezdravou stravu, proto je třeba doplnit vitamíny (Elliott, Place, 2002).

Nadměrná konzumace alkoholu hraje velkou roli v rostoucím počtu pohlavních chorob, nechtěného těhotenství a sexuálního zneužívání (Carr-Gregg, Shale, 2010).

4 Období adolescence

Tato kapitola je do této práce zařazena, jelikož v praktické části pojednáváme o adolescentech a alkoholu.

Pojem adolescence je odvozen z latinského slova *adolescere* - dorůstat, dospívat. Poprvé bylo slovo použito kolem 15. století (Macek, 1999).

Období adolescence vymezujeme zhruba od 10 do 20-22 let, a má 3 fáze:

- „*Časná adolescence – 10 – 13 let,*
- *střední adolescence – 14 – 16 let,*
- *pozdní adolescence – 17 – 22let, někdy i mnohem déle“ (Macek, 1999, s. 12).*

Vágnerová (2000, s. 253) uvádí, že: „*Období adolescence je biologicky ohraničeno pohlavní zráním. Adolescence je především dobou komplexní psychosociálních proměn, mění se osobnost dospívajícího i jeho sociální pozice“.*

„*Dospívání je vyjádřením nezávislosti, bojem za získání identity odpoutané od rodičů – a dělat to, co se rodičům nelíbí, je zřetelný způsob, jak dát vlastní identitu najevo“ (Goodyer, 2001, s. 20).*

Langmeier, Langmeier, Krejčířová (1998, s. 86) uvádí, že: „*V biologickém smyslu vymezujeme období dospívání jako životní úsek ohraničený na jedné straně prvními známkami pohlavního zrání a na druhé straně dovršením optimální reprodukční schopnosti a dokončením tělesného růstu. Z psychologického hlediska je období dospívání charakterizováno ohlášením nových silných pudových (sexuálních) tendencí a hledáním způsobů jejich uspokojování a kontroly“.*

Věk od 13 do 22 let považujeme za náročný. Můžeme říci, že u mladistvého dochází k tělesnému i duševnímu dozrávání. Objevuje a rozvíjí se schopnost řešit problémy, věci spojovat, rozhodovat se, abstraktně myslet, vytvářet hypotézy. Z dítěte vyrůstá mladý člověk,

tento vývoj bývá provázen vzpourou osobnosti. Mladý člověk se začíná osamostatňovat, odděluje se od rodiny, a vytváří si možné představy o svém budoucím samostatném životě. V životě mladého člověka začíná být důležitý vztah s kamarády a vrstevníky na úkor statusu rodiny, který pro mladého člověka začíná znamenat méně, než tomu bylo dříve. Naopak kritičnost vůči rodičovské autoritě, jestliže je přijata s pochopením a láskou, je pro utváření budoucí osobnosti nutná. Mladý člověk musí cítit z rodiny, že ho chápe a vnímá takového jaký je.

Nesmíme opomenout, že pro mladé lidi je v tomto zrádném věku velmi důležitá skupina vrstevníků, která jim může pomoci se drogám a alkoholu vyvarovat. V horším případě parta přátel může adolescenta dostat do kontaktu s alkoholem a drogami. Velkou roli zde hraje prevence ze strany rodičů a hlavně školní instituce.

Zneužívání alkoholu nebo drog v dospívání může vést k rychlému vytvoření návyku. V prevenci proti užívání alkoholu klademe velký význam programům za účasti vrstevníků, nazýváme je „peer programy“ (Nešpor, 1992).

Za zajímavou myšlenku považujeme i přirovnání období adolescence k Eriksonově termínu „psychosociální moratorium“. To můžeme vyjádřit jako skutečnost, že se mnoha adolescentům jeví dospělost jako příliš málo přitažlivá, proto ji chtějí odložit. Naopak „moratorium“ je výrazem potřeby něco zastavit. Z toho vyvozujeme, že si adolescenti vytváří svoji vlastní kulturu, která se projevuje v potřebě experimentovat, v potřebě volnosti či nechtění k definitivnímu řešení. Naopak odmítnutí stylu života a hodnot rodičovské generace se projevuje ignorováním (Vágnerová, 2000).

4.1 Kognitivní vývoj

Můžeme tvrdit, že dívky dozrávají rychleji po biologické i psychické straně. Dívky naplňují svou identitu spíše kooperací než soupeřením. Naopak o chlapcích můžeme tvrdit, že za nejvýznamnější považují individuální identitu danou kompetencemi, výkonem a dosaženou sociální pozicí.

U mladého člověka v období adolescence přetrvává kritický realismus, který je proječován různým přezkoumáváním získaných poznatků, ale na vyšší úrovni než bylo patrné v pubertě.

Pro adolescenta je také typický radikalismus a nekompromisnost. Mnohdy se projevuje velká míra odvahy. Toto chování je vyvoláno touhou po samostatnosti a nezávislosti. Často nepředvídá důsledky svého chování. Z toho vyvozujeme, že adolescentní egocentrismus vede k určité ignoraci všeho, co by vadilo v užívání svobod nové role.

Zdokonaluje se i kvalita myšlení. Podle Piagetovy teorie jde o myšlení „formálně logické“. Formálně logické myšlení znamená, že jedinec je schopný myslet i o věcech, které si nemůže názorně představit, je schopen chápat i abstraktní pojmy (Langmeier, Langmeier, Krejčířová, 1998).

Do popředí adolescenta tedy řadíme spekulativní myšlení, který hledá odpovědi na otázky vytvářením různým domněnek. Z toho usuzujeme i podstatně větší kritičnost vůči autoritám a jejich tvrzením. Adolescenti také myšlenkově experimentují. Touží po potřebě vytvářet si vlastní názor sám, bez autoritativního vnucování.

V období kognitivního vývoje adolescenta hovoříme o nové tendenci, a tou je systematizace poznatků. Adolescent si pozvolna osvojuje vlastní názor na svět, svůj hodnotový systém. Je schopen smysluplně argumentovat (Macek, 1999).

4.2 Vztah adolescentů s vrstevníky

Vzájemné vztahy mezi vrstevníky mají v období adolescence obrovský význam.

Adolescent se vzdaluje rodině, naopak navazuje nové, intenzivnější vztahy k vrstevníkům. Ze začátku období adolescence k celé skupině, po uplynutí pár let k jednomu, nejlepšímu příteli a později k vrstevníkům opačného pohlaví. Vrstevnický vztah umožňuje vrstevníkům vzájemné poskytování pocitů, názorů, myšlenek. Hraje v životě adolescenta nezastupitelnou roli a je velmi důležitý. Člověk se v těchto vztazích cítí dobře, má pocit, že jsou vrstevníky viděni, vnímáni. Jejich názory a postoje jsou oceňovány a respektovány, protože vzájemně ať už vědomě nebo nevědomě sdílejí stejnou zkušenost, problémy, pomoc a pocity nejistoty, které toto období přináší (Macek, 1999).

V tomto směru uvádí Langmeier, Langmeier, Krejčířová (1998, s. 92) toto následující dělení:

- „Skupinová izosexuální fáze (řec. *isos* – stejný),

- *individuální izosexuální fáze,*
- *přechodná etapa,*
- *heterosexuální fáze polygamní (řec. polys – mnohý),*
- *heterosexuální fáze monogamní – fáze ustálení, zamilovanosti (ameó – ženit, vdávat se)“.*

Tvrdíme, že ne všichni dospívající se setkají se všemi fázemi. Někteří určité fáze přeskochí nebo jí ani nedostáhnou. Poslední fáze přichází většinou až v období časně dospělosti. Najdeme však i výjimky.

Jak uvádí Vágnerová (2000), tak ve vztazích s vrstevníky lze uspokojit i některé základní psychické potřeby, mezi které můžeme řadit:

- Potřeba jistoty a bezpečí,
- potřeba orientace a učení se něčemu smysluplnému, hledat uspokojení z vykonávaných potřeb,
- potřeba citového zázemí,
- potřeba dozrávání v partnerském vztahu, který by měl být v tomto období naplněn, měl by zahrnovat i sexualitu.

4.3 Vztah adolescentů k dospělým

Hledání vlastní role, identity ve společnosti považujeme za velmi charakteristické pro toto období.

Rodina poskytuje svému dítěti základní citovou jistotu a útočiště, a to ve všech problémech, se kterými se může jejich dítě setkat.

Velmi záleží na dobrém kontaktu mezi rodiči a jejich dětmi. Na rodičích velmi záleží, jakým směrem se vývoj dospívajícího jedince bude ubírat. Rodiče totiž představují pro adolescenta model určitého způsobu života a dospělosti. Adolescent je však velmi kritický a často hledá chyby k jejich hodnotám, názorům a chování. Umí je totiž porovnávat s vlastní představou a hledá variantu, která by byla pro něho ta správná.

Velmi důležité je to, aby byl rodič schopný brát adolescenta i s jeho názory na svět, aby uměl reagovat nebo uznat svoje nedostatky. Důležitá je i pomoc adolescentovi v hledání sebe sama. Špatný přístup je řešit problém nadávkami nebo zbytečnou kritičností a přísností (Vágnerová, 2000).

Dobrá komunikace s adolescentem by měla být založena:

- Na ochotě chválit, i za maličkosti,
- na respektování soukromí adolescentů,
- na vyhýbání se shazování názorů adolescentů,
- na důvěře mezi rodičem a adolescentem,
- na otevřenosti a schopnosti naslouchat,
- na schopnosti umět odpustit,
- na poctivosti (Carr-Gregg, Shale, 2010).

Většina adolescentů bere domov a rodinu automaticky, jako zdroj služeb a přísunu peněz. Adolescenti většinou přehlížejí potřeby svých rodičů, to vyplývá z adolescentního egocentrismu, který je pro období adolescence typický (Vágnerová, 2000).

Adolescenti nejvíce strádají tím, že bývají často přehlíženi a zneužíváni k určitým věcem, a také tím, když je rodič staví do situace, kdy jsou zodpovědné za to, za co nemohou.

Nejhorším případem jsou rodiče, kteří si přes své děti vyřizují účty, které mají mezi sebou. Jejich děti mohou strádat i přílišnou rodičovskou přísností, pedanterií, množstvím zákazů a pravidel, na kterých se doma lpí. Adolescent může být stresován nadměrným tlakem a požadavkem na skvělé známky ve škole nebo na to, aby absolvoval školu, pro kterou nemá předpoklady (Matoušek, 1997).

Rodiče mohou do značné míry ovlivnit to, s kým se dítě stýká, a to například volbou vhodné školy, nabízením dobrých zájmů, kroužků, při nichž je pravděpodobné, že se jejich dítě setká s kvalitními vrstevníky, a také způsobem, jak adolescent tráví prázdniny (Faber, Mazlish, 2007).

4.4 Dědičnost

Dědičnost neboli genetika a predispozice k alkoholismu.

Nešpor (2001, s. 44) uvádí, že: „*Výbava po předcích, se kterou člověk přichází na svět, může v dobém i méně dobrém život ovlivňovat. Neuplatňuje se však automaticky, ale v kombinaci s dalšími vlivy*“.

Podle Nešpora (2001) dědičné dispozice zvyšují riziko s určitými problémovými látkami, jedná se o:

- Duševní nemoc v rodině,
- problémy s návykovými látkami v rodině,
- komplikovaný porod,
- dítě dlouhodobě týrané, pohlavně zneužívané.

Při různých výzkumech nebyl jasně prokázán vliv dědičnosti rodičů na predispozice k alkoholismu u jejich dětí. Když se v rodinné historii se velmi často objevují traumatizující prvky, mezi které můžeme zařadit – sebevraždy, násilní v rodině, smrt rodiče nebo sourozence, rozvody rodičů, tyto prvky velmi negativně ovlivňují vnímání adolescenta, který může právě pomocí alkoholu uniknout do jiného, pro něho lepšího světa (Kalina a kol., 2003).

Faktory, které mohou být podnětem k požívání alkoholu u adolescenta:

- „*Nedostatečná pozornost ze strany rodičů na chování dítěte,*
- *narušené vztahy mezi dítětem a rodičem,*
- *chaotické vztahy mezi generacemi,*
- *skryté nebo nedostatečné vyjádření hněvu v rodině,*
- *závislost v roli prvku, který udržuje v rodině rovnováhu,*
- *jeden či více závislých členů rodiny,*
- *kodependence*“ (Kalina a kol., 2003, s. 140).

5 Rodiče adolescentů

Tvrdíme, že závislost je problémem celé rodiny. V mnoha případech adolescenti s opravdovou drogou začnou jen proto, že na ně rodiče neměli dostatek času, nevěnovali se jim, nemohli jim poskytnout potřebnou lásku a pochopení. Důvodů může být celá řada. V žádném případě není dobré se obviňovat, spíše by se měli snažit nalézt konstruktivní řešení a nevzdávat se.

Je důležité, abychom si uvědomili, že nejen vrstevníci, ale i jako rodiče v tomto mohou sehrát důležitou roli a dítě podpořit. Mnozí rodiče si neuvědomují nebo nechápou, kde se stala chyba, a proč právě jejich dítě začalo užívat drogu, v našem případě alkohol. Alkohol může mladého člověka velmi změnit. Z poctivého školáka se může stát lhář, který lže přímo do očí. Proto je důležité být pozorní vůči jakýmkoliv změnám v chování.

Velmi důležitou roli hraje prevence, na kterou by se nemělo zapomínat. Důležité je s dětmi hovořit o drogách už od útlého věku, věnovat jim dostatečnou pozornost. S nástupem puberty změnit výchovné metody a brát adolescenta jako sobě rovného, mít mezi sebou přátelský vztah, nemít o dítě přehnaný vztah a posilovat jejich sebedůvěru.

Meglosa (1999) rozlišuje tato doporučení pro rodiče:

- Dbát na osobní příklad rodičů,
- důležitá je informovanost a prevence,
- podporovat správný postoj dětí a dospívajících k alkoholu,
- důležité je dobré fungování rodiny,
- v případě problémů se obrátit na organizace, které se daným problémům věnují.

Velmi důležitý je přístup rodičů, čím mohou přispět, aby jejich se dospívající dítě nedostalo do problémů s alkoholem:

- Důležité je, aby rodiče sledovali svůj vlastní postoj k drogám, cigaretám, alkoholu, a také to, jestli a popřípadě jak, jsou doma pro dítě volně dostupné,
- mít určité povědomí o drogách, alkoholu. Číst různé letáky, brožury,

- jednat s nadhledem, mít určitou rodičovskou autoritu,
- projevit svůj vlastní názor, co si o drogách myslí. Stanovení určitých pravidel,
- být v kontaktu s ostatními rodiči a domlouvat se na společném povolování různých aktivit, večerních vycházek, kapesného,
- poskytovat možnost kvalitní zábavné činnosti – motivace k činnosti už od dětství, nezakazovat zájmovou činnost dítěte,
- upevňovat od dětství v dítěti sebejistotu, poradit jak se zachovat v různých situacích, které se týkají drog a alkoholu,
- velmi důležitá je komunikace, a aby dítě vědělo, že jeho názory vás zajímají. Důležité je dát si pozor na každodenní večerní výslech, to by mělo opačný efekt.
- upozornit na možná zdravotní rizika, vysvětlit pojem závislost (Elliottová, 1995).

Možné příznaky při požívání alkoholu:

- Potřeba náhlého většího obnosu peněz,
- podrážděnost, agresivita,
- sklon ke lhaní a krádežím,
- problémy ve škole – zanedbávání školy, slabší výsledky,
- zarudlé oči, nekoordinovanost pohybů,
- charakteristický zápach z úst,
- náhlé opuštění dřívějších činností (Elliottová, 1995).

5.1 Výchova ke kultivované konzumaci

Jedině upřímnost a objektivní pohled může přinést ve výchově úspěch. Adolescentům je potřeba vysvětlit, že s konzumací alkoholu není třeba nikam spěchat. Jak je známo, tak malé dávky alkoholu pro dospělého člověka bývají zdraví prospěšné, u mladistvých s organismem, který je ve vývoji může naopak velmi uškodit.

Podle Budinského (2007, s. 89), by měla koncepce ke kultivované konzumaci zahrnovat:

- *„Základní poznatky o alkoholických produktech, jejich členění, historii a výrobě,*
- *informace o jejich působení na lidský organismus,*
- *metodologii optimálního přístupu ke konzumaci,*
- *poznatky, jak se bránit návyku a závislosti,*
- *postup při sklonech k závislosti,*
- *výchovně formativní postupy, kdy se prezentují rozdíly mezi zneužíváním alkoholu a kultivovanou konzumací (např. bezdomovec, který se po vypití tří krabicových vín válí u popelnice, a špičkový manažer či lékař na degustaci kvalitního vína),*
- *varování před riziky nadměrné konzumace a zneužívání alkoholu,*
- *informace o pozitivěch kultivované konzumace“.*

Velmi důležitou roli ve výchově ke kultivované konzumaci by měli hrát rodiče a spolupráce s nimi.

Řekněme, že aby měla tato výchova smysl, měla by být součástí výuky na základní škole od 2. stupně. Je totiž nutné mládež upřímně vést a vysvětlit jim, že mladý organismus na alkohol získává závislost velmi brzy a už ve svém dětství mohou rozhodnout, zda bude alkohol v jejich životě figurovat nebo ne. Vše se snažme aplikovat na bázi přátelského vztahu (Budinský, 2007).

PRAKTICKÁ ČÁST

Úvod do výzkumného šetření

Praktická část práce se zaměřuje na problematiku alkoholu a mládeže, zjišťuje postavení alkoholu v životě mladistvého, případné množství a druh požitého alkoholu u mládeže.

Šetření proběhlo v Přerově na dvou středních školách. Respondenti byli ve věku 15 – 16 let.

Výzkumný soubor se skládá z chlapců i dívek.

1 Cíle výzkumného šetření

- Zjistit zkušenosti adolescentů s užíváním alkoholu.
- Jaký alkohol mládež nejvíce preferuje.
- Zjistit jaké % adolescentů bylo někdy nuceno k pití alkoholu.
- Zjistit, zda se adolescent cítil jako outsider, v situaci když ostatní požívali alkohol.
- Zjistit zda se adolescenti setkali s alkoholismem ve svém okolí.
- Získat informaci o tom, zda mládeži nabízí alkohol rodiče při určité příležitosti (rodinná oslava).

2 Výzkumné otázky

1. Můžeme tvrdit, že všichni respondenti vyzkoušeli alkohol?
2. Je pravděpodobné, že většina respondentů je do alkoholu nucena?
3. Můžeme tvrdit, že se respondent cítil jako outsider v situaci, kdy skupina přátel pila a on ne?
4. Můžeme předpokládat, že respondenti měli potřebu pít kvůli nějakým problémům?

5. Můžeme předpokládat, že rodiče nabízí svým dětem alkohol?

3 Výzkumná metoda

Podle charakteru zjišťovaných dat byla zvolena metoda dotazníkového šetření. Použili jsme strukturovaný, nestandardizovaný dotazník. Otázky jsme zvolili uzavřené, respondenti měli výběr z několika variant odpovědí. Celkově bylo rozdáno 48 dotazníků. Dotazníky byly předány osobně. Respondenti dotazník ihned vyplnili a hned vrátili. Do našeho průzkumu se vrátilo všech 48 rozdaných dotazníků, tzn. 100% návratnost. Při zpracovávání výsledků jsme použili „čárkovací metodu“ (Chrásková, 2007). Výsledky byly zaznamenány do tabulek a grafů.

4 Výzkumný soubor

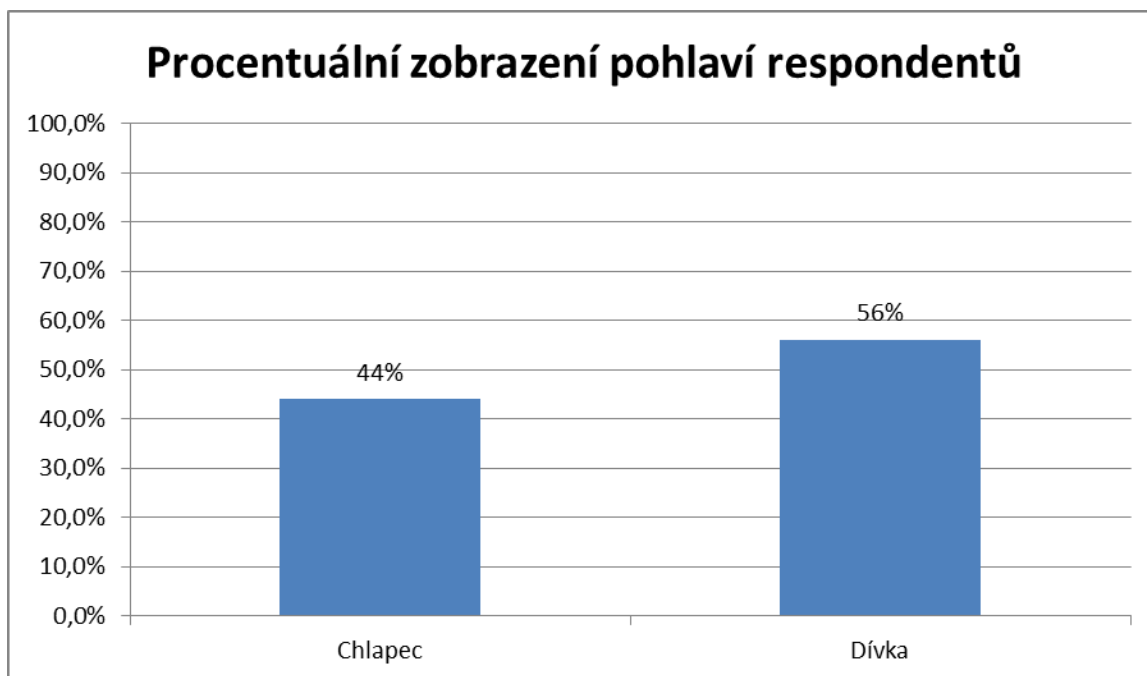
Výzkumný vzorek respondentů zahrnuje chlapce a dívky, jak ukazuje tabulka 1. Respondenti jsou žáci ve věku 15 – 16 let, jak ukazuje tabulka 2. Na bydliště respondentů se zaměřuje tabulka 3. Respondenti jsou žáci dvou středních škol. Výzkum proběhl na střední zemědělské škole, kterého se zúčastnilo 22 žáků (respondentů) a na střední škole gastronomie a služeb, kde se zúčastnilo 26 žáků (respondentů). Střední školy se nachází v Přerově. Výzkum se uskutečnil v lednu 2012.

Tabulka 1. Četnost respondentů z hlediska věku

pohlaví	počet respondentů	vyjádření v %
chlapec	21	44%
dívka	27	56%
CELKEM	48	100%

Z tabulky vyplývá, že je celkem 44% chlapců a 56% dívek z celkového počtu 48 (100%) respondentů.

Graf 1. Procentuální zobrazení pohlaví respondentů

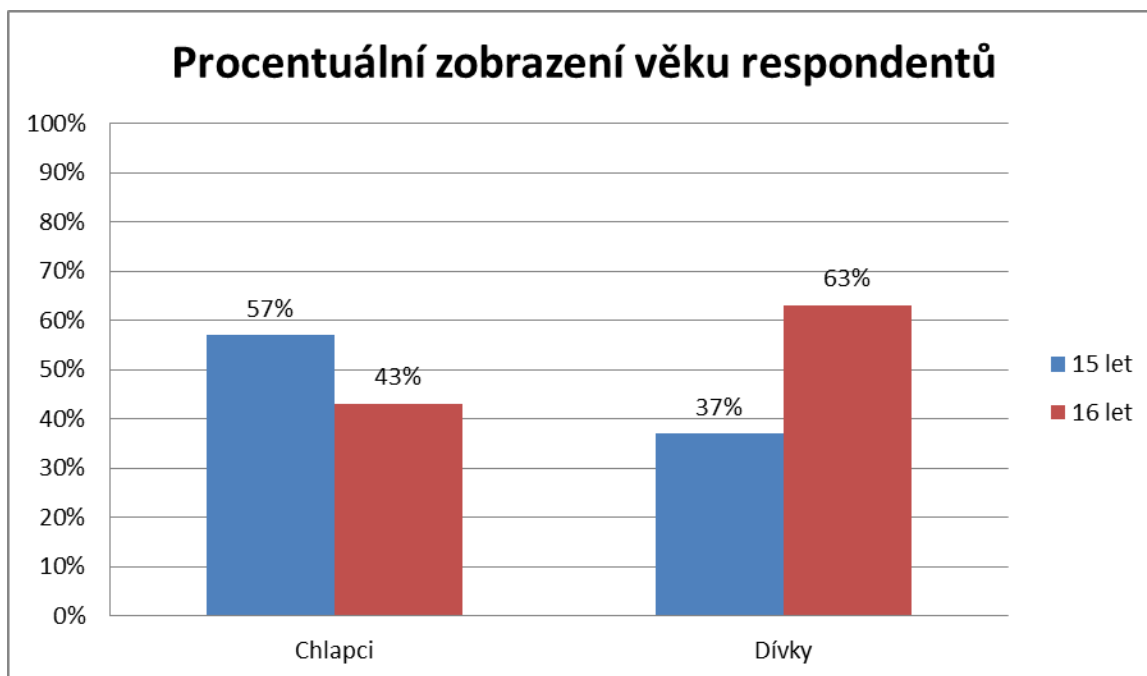

Tabulka 2. Četnost respondentů z hlediska věku

věk	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
15 let	12	57%	10	37%
16 let	9	43%	17	63%
CELKEM	21	100%	27	100%

Po zpracování tabulky č. 2 bylo zjištěno, že největší část respondentů jsou dívky (63%) ve věku 16 let.

Graf 2. Procentuální zobrazení věku respondentů

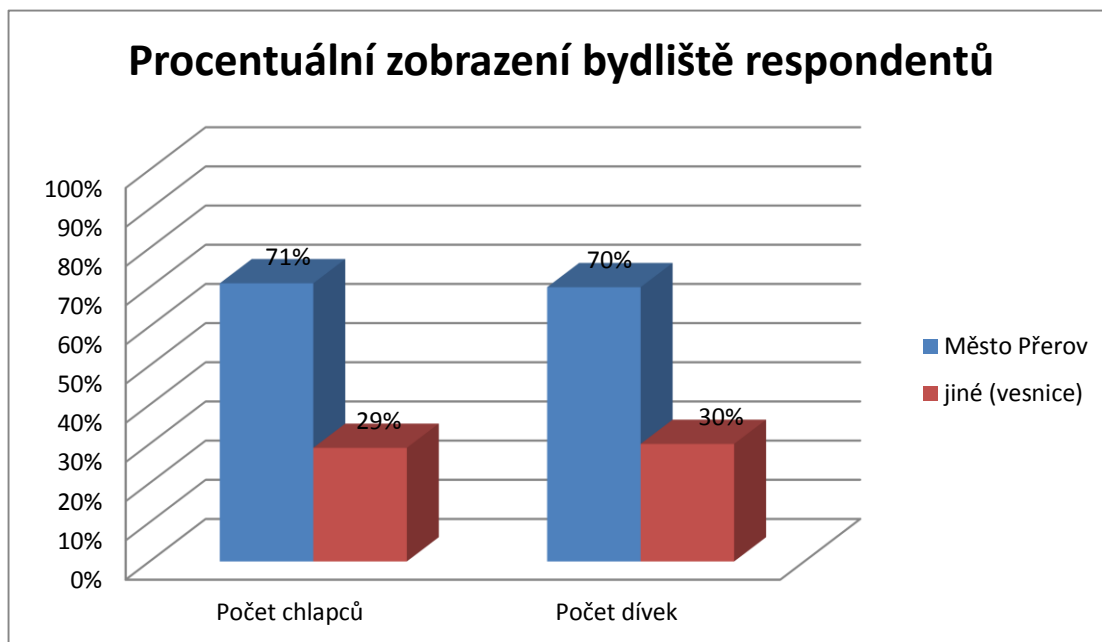

Tabulka 3. Četnost respondentů z hlediska bydliště

bydliště	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
město Přerov	15	71%	19	70%
jiné (vesnice)	6	29%	8	30%
CELKEM	21	100%	27	100%

Na základě tabulky č. 3 bylo zjištěno, že nejvíce respondentů bydlí ve městě. Celkem 15 chlapců (71%) z celkového počtu 21 chlapců a 19 dívek (70%) z celkového počtu 27 dívek.

Graf 3. Procentuální zobrazení bydliště respondentů

5 Zpracování výsledků

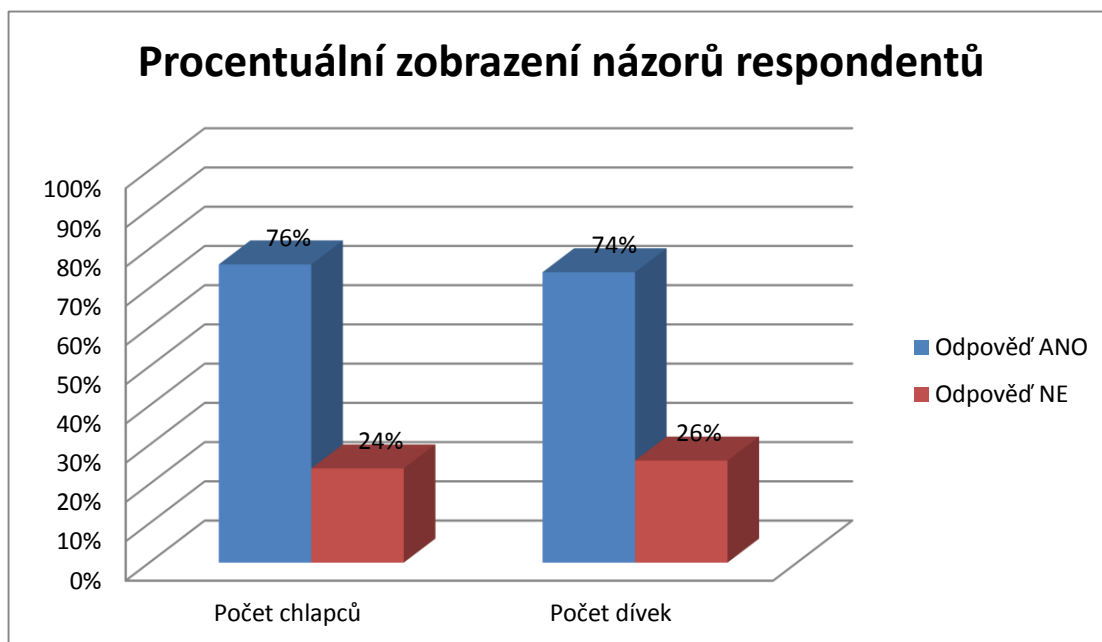
Nyní bude následovat znázornění vypracovaných výsledků výzkumu.

Tabulka 4. Četnost respondentů z hlediska toho, zda je hranice 18 let, kdy je požívání alkoholu v České republice legální, dostačující

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
ano	16	76%	20	74%
ne	5	24%	7	26%
CELKEM	21	100%	27	100%

Na základě odpovědí se ukázalo, že většina respondentů si myslí, že hranice 18 let je pro požívání alkoholu dostačující. Souhlasí celkem 16 chlapců (76%) z celkového počtu 21 chlapců a 20 dívek (74%) z celkového počtu 27 dívek.

Graf 4. Procentuální zobrazení názoru respondentů, zda souhlasí s hranicí 18 let, kdy je alkohol v České republice legální, dostačující

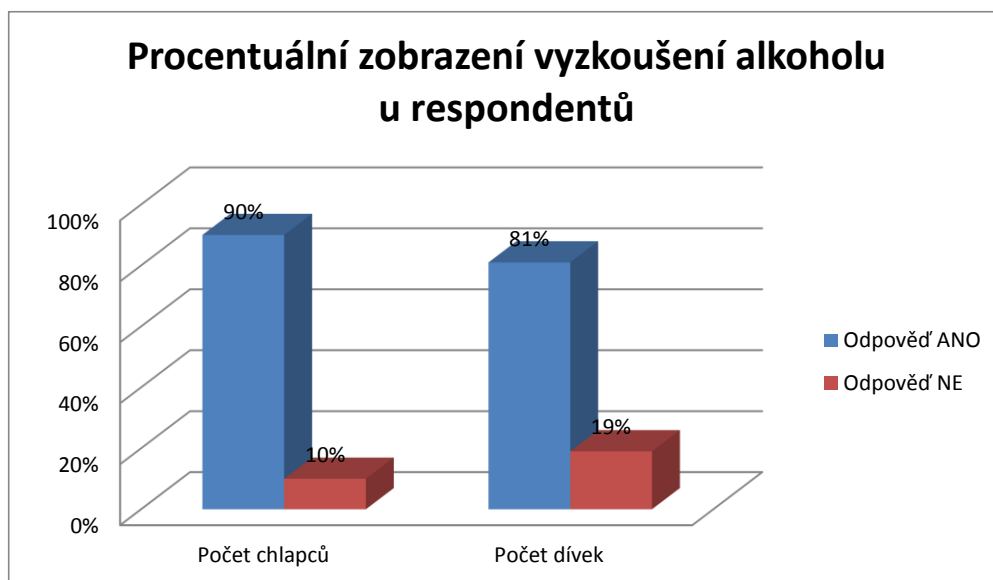

Tabulka 5. Četnost respondentů z hlediska vyzkoušení požívání alkoholu

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
ano	19	90%	22	81%
ne	2	10%	5	19%
CELKEM	21	100%	27	100%

Po zpracování výsledků se ukazuje, že většina z respondentů už alkohol vyzkoušela. Celkem 19 chlapců (90%) z celkového počtu 21 chlapců a 22 dívek (81%) z celkového počtu 27 dívek.

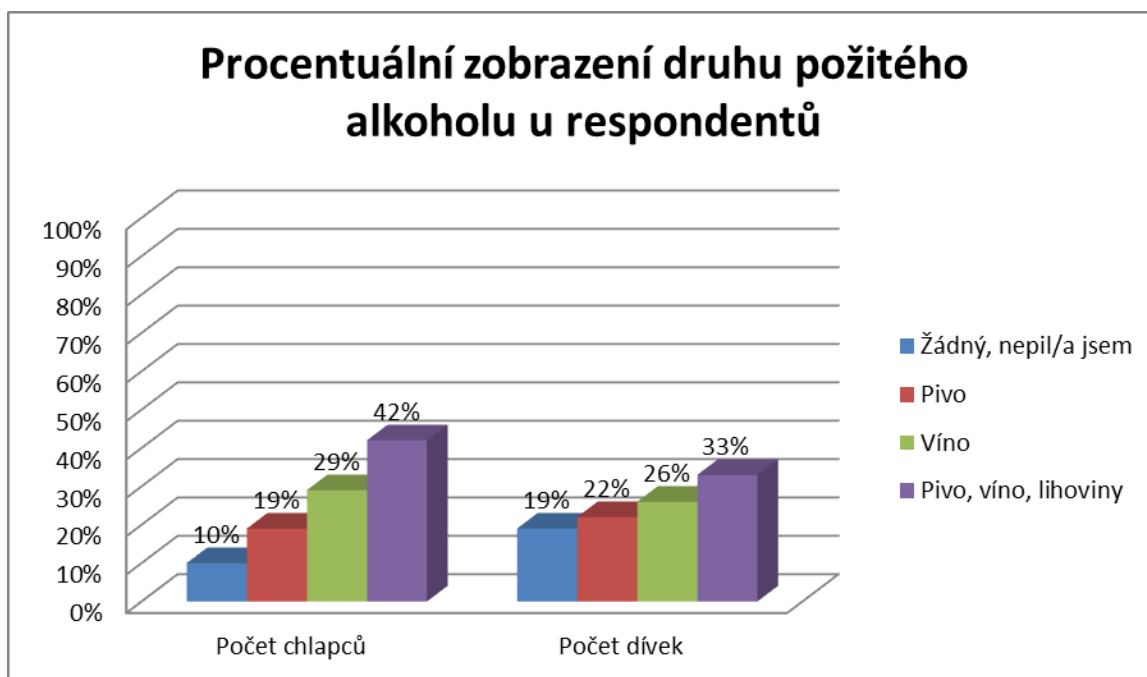
Graf 5. Procentuální zobrazení vyzkoušení alkoholu u respondentů

Tabulka 6. Četnost druhu požitého alkoholu u respondentů

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
žádný, nepil/a jsem	2	10%	5	19%
pivo	4	19%	6	22%
víno	6	29%	7	26%
pivo, víno, lihoviny	9	42%	9	33%
CELKEM	21	100%	27	100%

Graf 6. Procentuální zobrazení druhu požitého alkoholu u respondentů

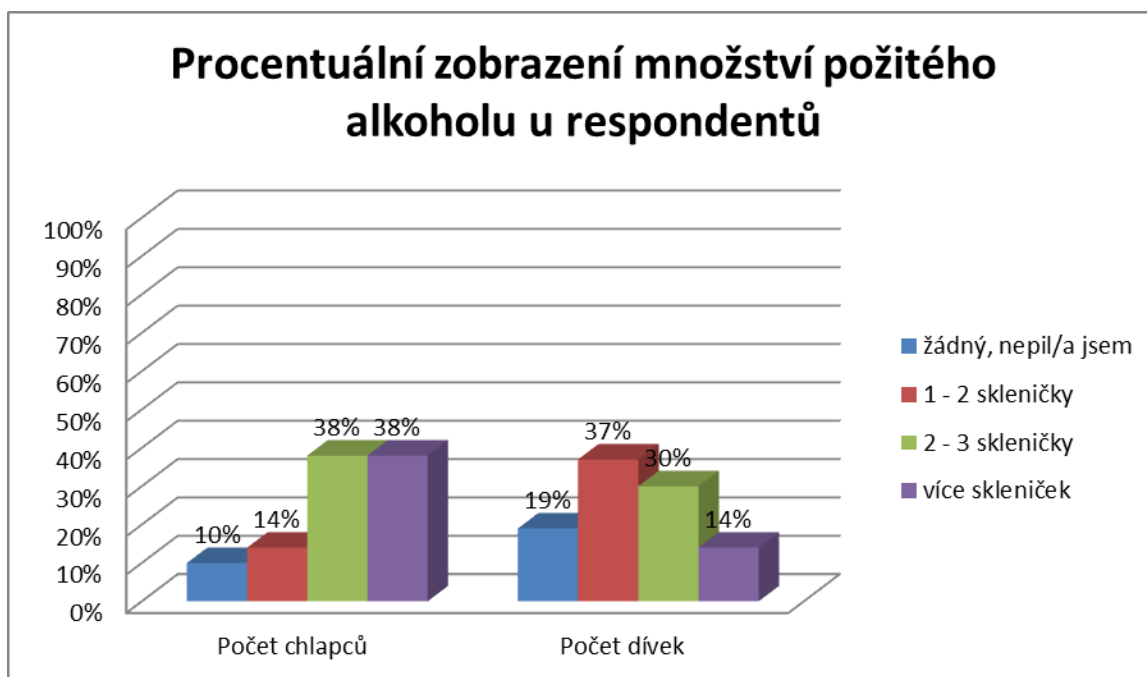

Tabulka 7. Četnost množství požitého alkoholu u respondentů

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
žádný, nepil/a jsem	2	10%	5	19%
1 -2 skleničky	3	14%	10	37%
2 – 3 skleničky	8	38%	8	30%
více skleniček	8	38%	4	14%
CELKEM	21	100%	27	100%

Po zpracování tabulky č. 7 můžeme tvrdit, že celkem 2 chlapci (10%) a 5 dívek (19%) nevypili nic.

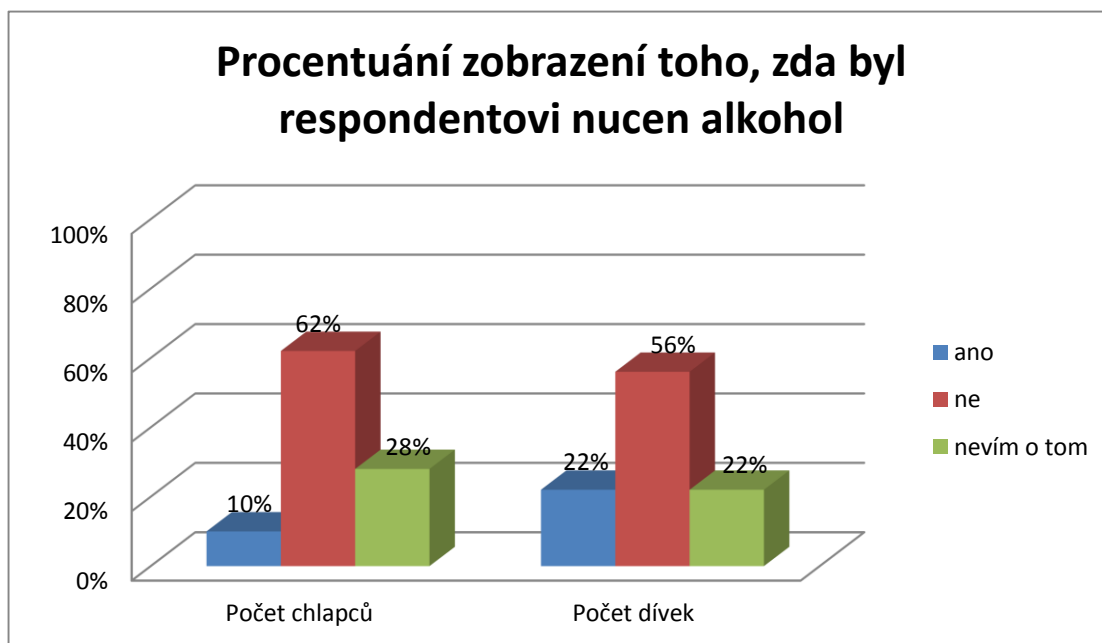
Graf 7. Procentuální zobrazení množství požitého alkoholu u respondentů

Tabulka 8. Četnost z hlediska toho, zda respondentovi někdo nutil alkohol

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
ano	2	10%	6	22%
ne	13	62%	15	56%
nevím o tom	6	28%	6	22%
CELKEM	21	100%	27	100%

Graf 8. Procentuální zobrazení toho, zda respondentovi byl nucen alkohol

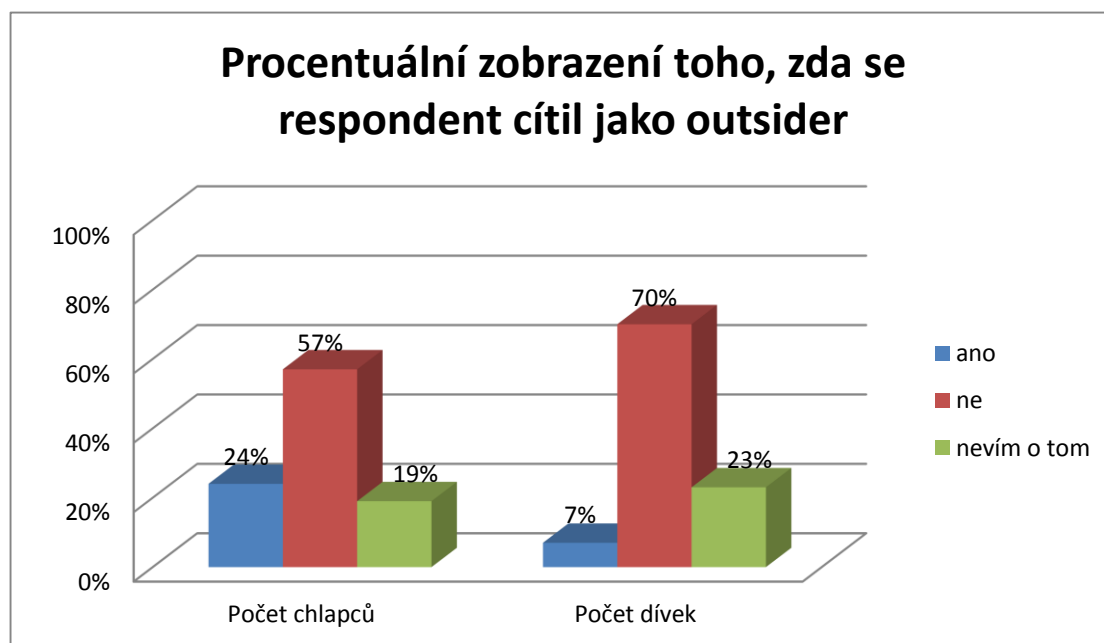
Na základě odpovědí na otázku č. 8 můžeme tvrdit, že alkohol nebyl ve většině případů mladistvým respondentům nucen.

Tabulka 9. Četnost respondentů z hlediska toho, zda se respondent cítil jako outsider v situaci, kdy ostatní požívali alkohol

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
ano	5	24%	2	7%
ne	12	57%	19	70%
nevím o tom	4	19%	6	23%
CELKEM	21	100%	27	100%

Z uvedených odpovědí vyplývá, že se respondenti většinou necítili jako outsideri. Vyplývá to z výsledků. Kdy odpověď „ano“ uvedlo 5 chlapců (24%) a 2 dívky (7%), odpověď „ne“ celkem 12 chlapců (57%) a 19 dívek (70%). Odpověď „nevím“ uvedli celkem 4 chlapci (19%) a 6 dívek (23%).

Graf 9. Procentuální zobrazení toho, zda se respondent cítil jako outsider

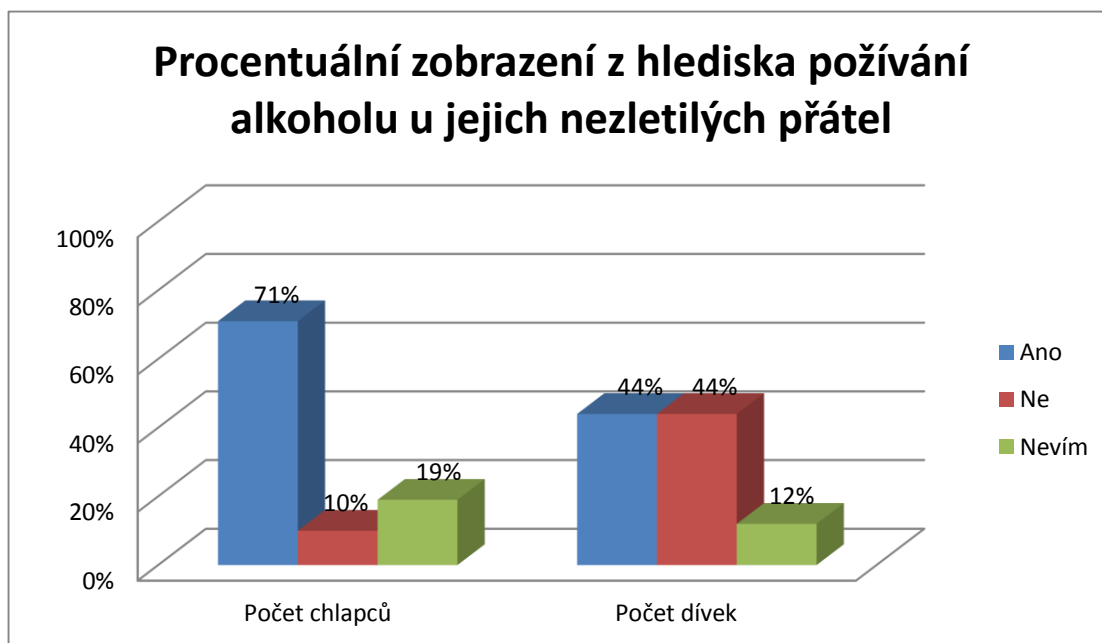

Tabulka 10. Četnost respondentů z hlediska toho, zda jejich přátelé požívají alkohol, i přesto, že jim ještě nebylo 18 let

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
ano	15	71%	12	44%
ne	2	10%	12	44%
nevím	4	19%	3	12%
CELKEM	21	100%	27	100%

Z uvedených odpovědí vyplývá, že většina přátel dotázaných respondentů pije alkohol. Uvádí to celkem 15 chlapců (71%) a 12 dívek (44%), odpověď „ne“ zvolili 2 chlapci (10%) a 12 dívek (44%). A celkem 4 chlapci (19%) a 3 dívky (12%) zvolili odpověď „nevím“.

Graf 10. Procentuální zobrazení z hlediska požívání alkoholu u jejich nezletilých přátel

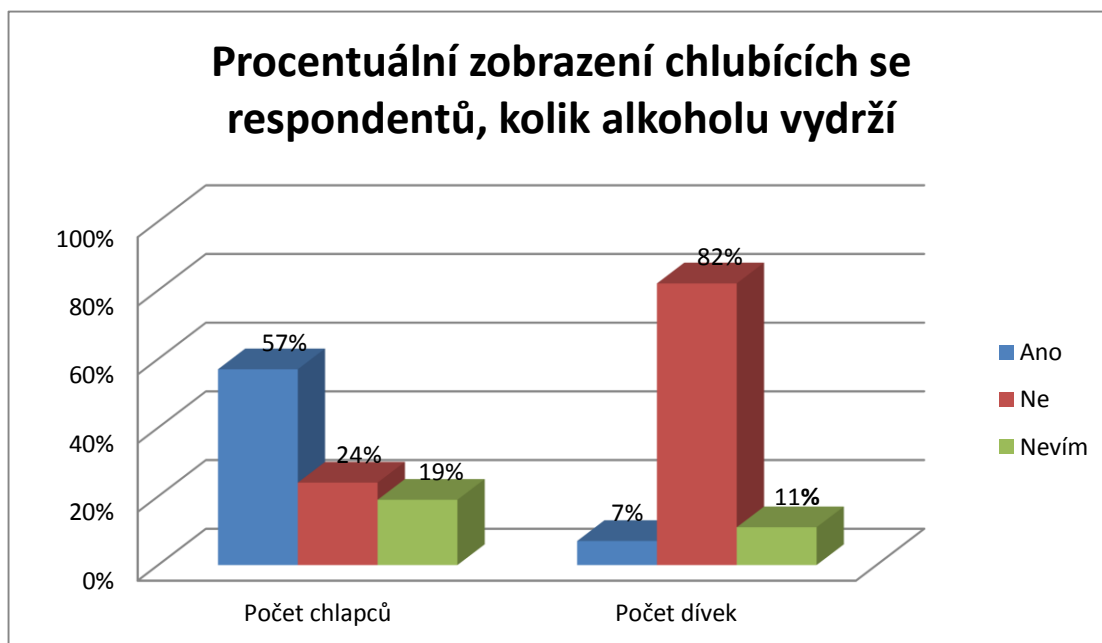

Tabulka 11. Četnost respondentů z hlediska chlubení se, kolik alkoholu vydrží

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
ano	12	57%	2	7%
ne	5	24%	22	82%
nevím	4	19%	3	11%
CELKEM	21	100%	27	100%

Z uvedených odpovědí vyplývá, že se více chlubí chlapci – celkem 12 odpovědí „ano“. To je celkem 57% z celkového počtu chlapců.

Graf 11. Procentuální zobrazení chlubících se respondentů, kolik alkoholu vydrží

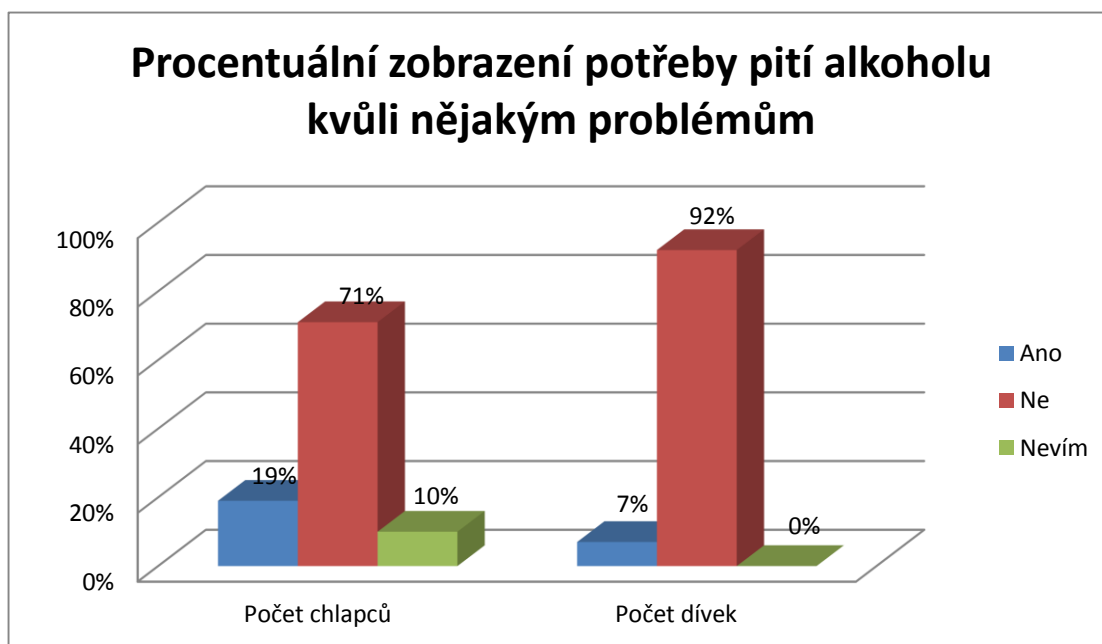

Tabulka 12: Četnost respondentů z hlediska potřeby pití alkoholu kvůli nějakým problémům

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
ano	4	19%	2	7%
ne	15	71%	25	92%
nevím	2	10%	0	0%
CELKEM	21	100%	27	100%

Na základě odpovědí se ukazuje, že respondenti kvůli nějakým problémům potřebu pít nemají. Pouze 4 chlapci (19%) a 2 dívky (7%) uvedli, že požívají alkohol kvůli nějakým problémům.

Graf 12. Procentuální zobrazení potřeby pití alkoholu kvůli nějakým problémům

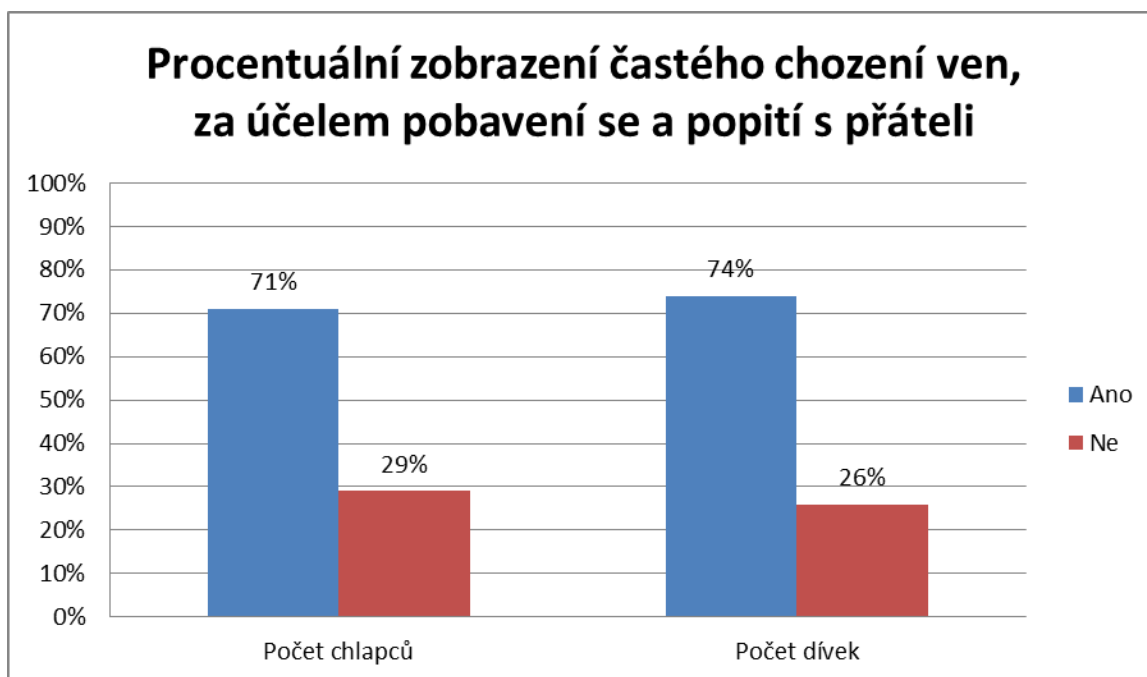

Tabulka 13. Četnost respondentů z hlediska toho, zda respondent chodí často večer ven, za účelem pobavení se a popítí s přáteli, i přesto, že je další den škola

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
ano	15	71%	20	74%
ne	6	29%	7	26%
CELKEM	21	100%	27	100%

Zjistili jsme, že respondenti chodí ven. V poměru chlapci a dívky je to skoro vyrovnané. Celkem 15 chlapců (71%) a celkem 20 dívek (74%) chodí ven.

Graf 13. Procentuální zobrazení častého chození ven, za účelem pobavení se a popití s přáteli

Tabulka 14. Četnost respondentů z hlediska toho, zda se setkal, ve svém okolí s alkoholismem

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
ano	2	10%	0	0%
ne	19	90%	27	100%
CELKEM	21	100%	27	100%

Z uvedených odpovědí můžeme tvrdit, že většina respondentů se s alkoholismem nesetkala ve svém okolí. Jen 2 chlapci (10%) uvedli, že ano.

Graf 14. Procentuální zobrazení možného setkání se s alkoholismem

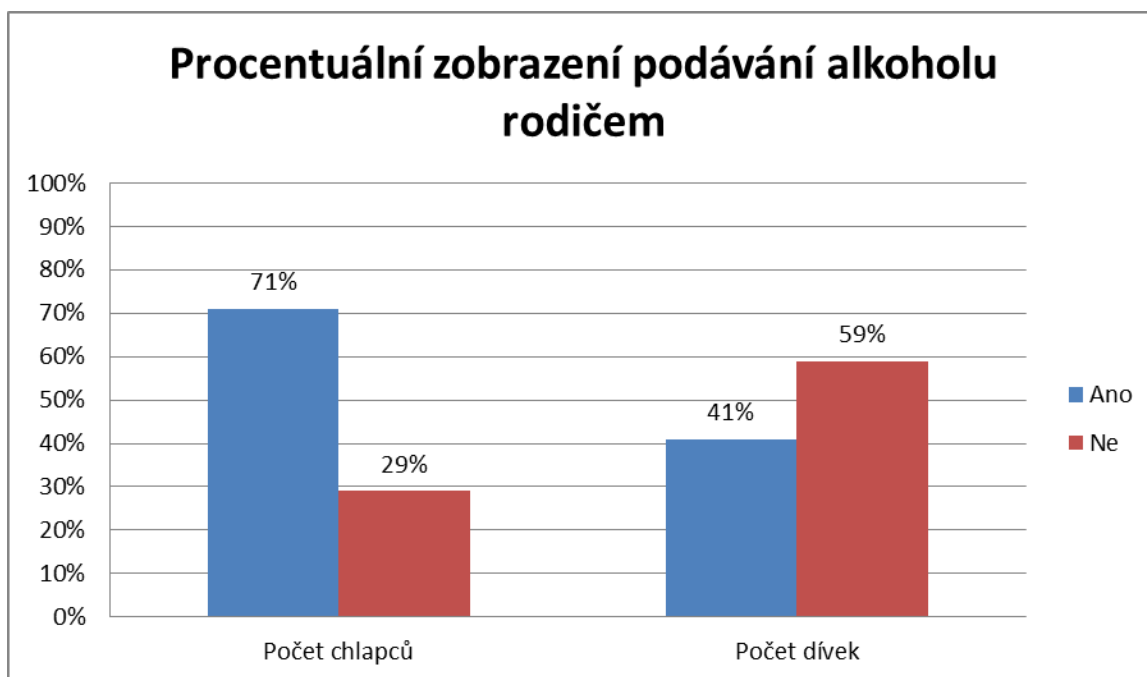

Tabulka 15. Četnost respondentů z hlediska toho, zda jim rodiče nabízejí alkohol v případě nějaké oslavy

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
ano	15	71%	11	41%
ne	6	29%	16	59%
CELKEM	21	100%	27	100%

Uvedené odpovědi ukázali, že rodiče nalévají respondentům alkohol. Odpověď „ano“ uvedlo celkem 15 chlapců (71%) a 11 dívek (41%).

Graf 15. Procentuální zobrazení podávání alkoholu rodičem

Na základě našeho průzkumu se prokázalo, že celkem 41 respondentů už alkohol vyzkoušelo. Celkem 16 chlapců z celkového počtu 21 chlapců a 22 dívek z celkového počtu 27 dívek.

Respondenti nejvíce požívají pivo, víno i lihoviny současně, celkem tuto odpověď uvedlo 9 chlapců z celkového počtu 21 chlapců a 9 dívek z celkového počtu 27 dívek. Celkem 2 chlapci a 5 dívek uvedli, že alkohol ještě nezkusili.

Dále se prokázalo, že respondenti zkusili pivo, víno a lihoviny dohromady, celkem tuto odpověď uvedlo 9 chlapců a 9 dívek z celkového počtu 41 respondentů. 2 chlapci a 5 dívek uvedlo, že alkohol ještě nezkusili.

Za velmi uspokojivou odpověď můžeme považovat data z položky č. 12, která uvádí, že respondenti z většiny nemají potřebu pít alkohol kvůli určitým problémům. Jen 2 chlapci z celkového počtu 21 chlapců, uvedli, že potřebu pít mají.

Data z položky č. 15 ukazují, že rodiče svým dětem alkohol nabízejí ve značné míře. Zjistili jsme, že celkem 15 chlapců (71%) z celkového počtu 21 chlapců a 11 dívek (41%) z celkového počtu 27 dívek nabídnou rodiče při nějaké příležitosti (oslava) alkohol.

6 Diskuse

Po položení výzkumné otázky č. 1, která zní: „Můžeme tvrdit, že všichni respondenti vyzkoušeli alkohol?“, jsme po zpracování dotazníku a grafu dospěli k závěru, že většina respondentů už alkohol vyzkoušela. Celkem 19 chlapců z celkového počtu 21 chlapců, a 22 dívek, z celkového počtu 27 dívek. Proč tomu tak je? V současné době je velkým trendem začínat s pitím alkoholu ve velmi mladém věku. Není výjimkou, když vidíme opilé 12 – ti leté děti. Za velký problém považujeme to, že je alkohol velmi dostupnou drogou, kterou si mohou obstarat i 15 – 16 ti letí adolescenti, kteří požádají o koupi staršího kamaráda, nebo jim alkohol prodávající prodá, aniž by chtěl vidět občanský průkaz. Prodávajícímu jde o to, aby prodal. Následky pití alkoholu u mládeže jde stranou. Hlavní je zisk.

Po zpracování výzkumné otázky č. 2, která zní: „Je pravděpodobné, že většina respondentů je do alkoholu nucena?“, můžeme tvrdit, že pouze 2 chlapci z celkového počtu 21 chlapců a 6 dívek z celkového počtu 27 dívek bylo nuceno k alkoholu. Proč jsou dívky více nuceny k alkoholu? Myslíme si, že se dívky se více drží stranou a nedokážou se tolik odvázat v určitých situacích jako chlapci, kteří se naopak rádi předvádějí, a z toho důvodu nejsou k alkoholu tolik nuceni jako dívky. Proto někdy vzniká situace, že aby dívka zapadla do nějaké party, je nucena k požívání alkoholu například ve formě nějakého alkoholového rituálu.

Výzkumná otázka č. 3 „Můžeme tvrdit, že se respondenti cítili jako outsider v situaci, kdy skupina přátel pila a oni ne?“, po zpracování dotazníkových výsledků můžeme tvrdit, že nejčastější odpověď respondentů zněla „ne“. Odpověď „ano“ uvedlo celkem 5 chlapců z celkového počtu 21 chlapců a 2 dívky, z celkového počtu 27 dívek. Jak ukazují výsledky, tak větší počet chlapců se cítilo jako outsider. Proč tomu tak je? Jedním z hlavních důvodů, proč se respondenti cítili, jako outsider může být ten, že ze zdravotních důvodů nemohou požívat alkohol, i když by ve svém věku neměli, ale chtějí například z důvodu předvádění se. Může jít o situaci, kdy ostatní v partě požívají alkohol, a dotyčný nemůže z důvodu užívání medikamentů.

Po zpracování výsledků na otázku č. 4, která zní „Můžeme předpokládat, že respondenti měli potřebu pít kvůli nějakým problémům?“, můžeme tvrdit, že dotazovaná skupina nejčastěji zvolila odpověď „ne“. Pouze 4 chlapci z celkového počtu 21 chlapců a 2 dívky z celkového počtu 27 dívek uvedli, že měli potřebu pít alkohol kvůli nějakým problémům. Odpověď „ano“ nás u 6 respondentů překvapila. Považujeme za velký problém zjištění, že 15 – 16 letí adolescenti, žáci středních škol požívají alkohol kvůli nějakým problémům. Proč tomu tak je? Velkou roli hraje dostupnost alkoholu a špatná komunikace nejen v rodině ohledně řešení problému, který nastal. Komunikaci považujeme za velmi zásadní, protože při řešení problému, který nastane, by se měl adolescent svěřit blízké osobě (rodič, sourozenec, přátelé, ...), a ne se uzavírat do sebe, a řešit to po svém, alkoholem. Adolescenti si myslí, že se díky alkoholu může nějaký problém vyřešit, a to tak, že se zapomene nebo zmizí. To ovšem není pravda, alkohol v sobě skrývá velká rizika, mezi která patří závislost, a hlavně různé zdravotní komplikace, které mohou vést až k otravě alkoholem.

Můžeme tvrdit, že výsledky na otázku č. 5, která zní „Můžeme předpokládat, že rodiče nabízí svým dětem alkohol?“, jsou negativní. Celkem 26 respondentů z celkového počtu 48 respondentů uvedlo, že jim rodiče nabídnou alkohol při určité příležitosti. Rodiče by svým dětem ve věku, kdy se jejich tělo naplno vyvíjí, neměli alkohol nalévat ani v malé míře, protože mohou tímto činem podpořit možnou budoucí chuť k požívání alkoholu. Ale realita je bohužel ve většině případů jiná. Naopak by rodiče měli svým dospívajícím dětem vysvětlit možná rizika spojená s požíváním alkoholu.

Pro srovnání a příklad výzkumu, který se zabývá alkoholem a mládeží ve věku 15 – 16 let, můžeme použít výzkum ESPAD.

Hlavním cílem projektu ESPAD je shromážďovat srovnatelné údaje o užívání návykových látek (i alkoholu) mezi 15-16 letými studenty, v co největším počtu evropských zemí. Nejdůležitějším cílem v dlouhodobém horizontu je sledovat trendy v návykových látkách a porovnávat je mezi zeměmi a mezi skupinami zemí.

Účast studentů je dobrovolná, zcela anonymní a žádné výsledky nejsou prezentovány před jednotlivci ani v jednotlivých třídách.

Každý rok se počet zúčastněných zemí zvyšuje, například v prvním ročníku výzkumu v roce 1995 se zúčastnilo 26 zemí, a v roce 2011 už 36 zemí. Když srovnáme naše odpovědi z dotazníku na otázku, zda adolescenti vyzkoušeli alkohol, s výsledky, které vyšly v projektu ESPAD, zjistíme, že vyšly podobně. Většina 15 – 16 leté mládeže alkohol vyzkoušela.

Poslední výzkum proběhl v roce 2011. Výsledky byly zveřejněny ke konci května 2012, máme tudíž aktuální informace právě z tohoto výzkumu. Celkem v 11 zemích vyšel výsledek, že se u dívek se snížila dávka požívání alkoholu, i u chlapců vyšly také poměrně neočekávané kladné výsledky v požívání alkoholu. Ve srovnání s rokem 2007, kdy výzkum ESPAD také probíhal, se snížilo požívané množství alkoholu, ale za nejvíce používanou a užívanou drogu vyšlo konopí. Adolescent, který ještě nevyzkoušel do 15 let alkohol je považován vrstevníky za outsidera.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zjištění, jaký vztah mají adolescenti k alkoholu, a hlavně, do jaké míry je alkohol ovlivňuje v jejich psychickém rozvoji, a zda mají na adolescenty v jejich rozhodování velký vliv přátelé, popř. parta. Cílovou skupinou byla 15 a 16 – ti letá mládež. Zaměřili jsme se na užívání alkoholu adolescentů na určitých středních školách v Přerově. Zjišťovali jsme zvláště výsledky respondentů, které jsme pak rozdělili na skupinu chlapců a dívek zvláště.

Po prostudování odborné literatury, internetových zdrojů a z výsledků dotazníkového průzkumu jsme zjistili poměrně nelichotivé výsledky. Zjistili jsme, že alkohol je neustále velkým problémem.

Užívání alkoholu v současné době má závažnou podobu jak společenskou, tak sociální. Závažnost spočívá v tom, že možnost sehnání alkoholu nezletilými není žádný problém. I když je legislativně ošetřeno, že alkohol se prodává až od 18 roku. Stále větší počet mladistvých a adolescentů si běžně kupuje alkohol v obchodě, na diskotékách nebo v hospodě. Velký vliv na to má i fakt, že v době ustupující ekonomické krize chce každý živnostník nebo každý obchodní řetězec prodat, a to i za cenu, že prodá alkohol mladistvému, kterému nebylo ještě 18 let. Hlavní je výdělek. I naše výsledky ukázali, že většina respondentů už alkohol vyzkoušela. A na otázku, zda vyzkoušeli alkohol i jejich vrstevníci jsme zjistili, že většina odpověděla ano.

Na mladistvé velmi působí i vrstevnická skupina, mladý člověk rád splyne se skupinou, do které patří nebo by rád patřil. Dokládá to i náš výzkum.

Naše výsledky ukázaly, že většina respondentů si myslí, že hranice 18 let pro legální požívání alkoholu je dostačující, ale přesto většina uvedla, že alkohol už vyzkoušela.

V neposlední řadě působí i komerční vliv. Velký vliv má reklama. V televizi neustále běží reklamy na alkoholické nápoje.

Dle našeho názoru je nezbytné vytvořit systematická, preventivní a kontrolní opatření proti užívání návykové látky - alkoholu. Mládež a adolescenty je třeba aktivně a zajímavou

formou seznamovat se zdravotními a sociálními důsledky plynoucími z užívání alkoholu. Preventivní úlohu by měli sehrávat hlavně rodiče, učitelé, trenéři a další dospělé osoby, se kterými přijde mládež a adolescenti do styku například v rámci trenérské činnosti.

Seznam použité literatury

BUDINSKÝ, Václav. *At' žije alkohol*. Vimperk: Lucie, c2007. ISBN 978-80-903639-8-4 (váz.).

CARR-GREGG, Michael a Erin SHALE. *Pubertáči a adolescenti: Průvodce výchovou dospívajících*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-662-9.

ELLIOTT, Julian a PLACE, Maurice. *Dítě v nesnázích: prevence, příčiny, terapie*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2002. 206 s. Psyché. ISBN 80-247-0182-0.

ELLIOTTOVÁ, Michele. *Jak ochránit své dítě*. 1. vyd. Praha: Portál, 1995. 173 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-034-0.

FABER, Adele, Elaine MAZLISH a Kimberly Ann COE. *Jak mluvit, aby nás teenageři poslouchali, jak naslouchat, aby nám teenageři důvěřovali: Pedagogicko-psychologický rádce pro rodiče*. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1514-5.

GANERI, Anita. *Drogy: od extáze k agonii*. 1. vyd. Praha: Amulet, 2001. 149 s. ISBN 80-86299-70-8.

GOODYER, Paula. *Drogy + teenager: praktická příručka pro rodiče*. 1. čes. vyd. Praha: slovanský dům, 2001. ISBN 80-86421-44-9 (váz.).

GÖHLERT, Fr. - Christoph a Frank KÜHN. *Od návyku k závislosti: toxikomanie, drogy: účinky a terapie*. Praha: Ikar; Euromedia Group, 2001. ISBN 80-7202-950-9.

HAJNÝ, Martin, Evžen KLOUČEK a Robert STUHLÍK. *Akta Y: drogový problém versus rodina: praktická příručka pro rodiče*. Praha: votobia, 1999. ISBN 80-7220-022-4 (brož).

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada publishing, a. s., 2007. ISBN 978-80-247-1396-4.

JENČ, Filip. *Alkohol jako lék*. 1. vyd. Praha: Herbainfo, 1998. ISBN 80-7207-151-3.

KALINA, Kamil a kol. *Drogy a drogové závislosti 1: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6.

LANGMEIER, Josef, Miloš LANGMEIER a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie s úvodem do vývojové neurofyzologie*. 2. vyd. Praha: H&H, 2002. ISBN 80-7319-016-8 (váz).

MACEK, Petr. *Adolescence: Psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: portál, 1999. ISBN 80-7178-348-X.

MATOUŠEK, Oldřich. *Dospívání chlapců v Čechách a na Moravě*. 1. vyd. Praha: Portál, 1997. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-121-5 (brož).

MELGOSA, Julián. *Žít naplno*. Vyd. 1. Praha: Advent-Orion, 1999. ISBN 80-7172-300-2 (váz).

NEŠPOR, Karel, Ladislav CSÉMY a Irena ŠAFRÁNKOVÁ. *Alkohol, drogy a vaše děti: Jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat, jak je zvládat*. 2., rozš. vyd. Praha: Sportpropag : Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, 1994. ISBN (Brož).

NEŠPOR, Karel. *Prevence problémů působených alkoholem a drogami u mládeže*. Praha: Sportpropag, 1992. ISBN neuv.

NEŠPOR, Karel. *Středoškoláci o drogách, alkoholu, kouření a lepších věcech*. 1. vyd. Praha: Portál, 1995. 126 s. ISBN 80-7178-086-3.

NEŠPOR, Karel. *Vaše děti a návykové látky*. Vyd. 1. Praha: portál, 2001. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-515-6 (brož.).

PALČOVÁ, Alena. *Terminologický slovník z oblasti alkoholu a drog*. Praha: Psychiatrické centrum, 2000. ISBN neuv.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie dětství, dospělost, stáří*. vyd. 1. Praha: portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0 (váz.).

ZIMA, Tomáš. *Poškození jater, pankreatu a trávicího traktu alkoholem*. Praha: Medprint, 1996. 196 s. ISBN 80-902036-1-2.

ESPAD výzkum. [online]. 2012, [cit. 13. 6. 2012] Dostupné z: <http://espad.org/>

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník pro mládež

Příloha č. 2 – Tabulky

Příloha č. 1

Dotazník

Milí žáci,

ráda bych Vás požádala o spolupráci s tímto dotazníkem na téma Alkohol a mládež, který je součástí mé bakalářské práce. Výzkumným cílem je zjistit, jak je na tom mládež druhých ročníků střední školy v porovnání s gymnáziem s užíváním alkoholu v okrese Přerov.

Dotazování je anonymní.

Zakroužkuj vždy jednu odpověď.

1. Pohlaví:

- a) chlapec
- b) dívka

2. Věk:

- a) 15 let
- b) 16 let

3. Tvé bydliště:

- a) město Přerov
- b) jiné (vesnice, jiné město, ...)

4. Myslíš si, že hranice osmnácti let, kdy je pití alkoholu zákonem povoleno, je dostačující?

- a) ano
- b) ne

5. Vyzkoušel / vyzkoušela jsi někdy alkohol?

a) ano

b) ne

6. Jaký druh alkoholu to byl?

a) žádný, nepil/a jsem

b) pivo

c) pivo i víno

d) pivo, víno, lihoviny

7. Jaké množství to bylo?

a) žádné, nepil/a jsem

b) 1 - 2 skleničky

c) 2 - 3 skleničky

d) více skleniček

8. Nutil ti někdy někdo alkohol?(např., abys zapadl do party)?

a) ano

b) ne

c) nevím o tom

9. Cítil / cítila ses někdy jako outsider v situaci, kdy ostatní pili a ty ne?

a) ano

b) ne

c) nevím o tom

10. Pije některý z tvých přátel pravidelně alkohol, a není mu ještě 18 let?

a) ano

b) ne

c) nevím

11. Vznikla někdy už taková situace, že ses chlubil / chlubila, kolik alkoholu vydržíš?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

12. Měl/měla jsi někdy potřebu pít alkohol kvůli nějakým problémům?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

13. Chodíš často večer ven za účelem pobavení se a popř. popítí s přáteli, i přesto, že je další den škola?

- a) ano
- b) ne

14. Setkal ses už někdy ve svém okolí s alkoholismem?

- a) ano
- b) ne

15. Nabídnou ti rodiče třeba při nějaké příležitosti (oslava) alkohol ať si dáš spolu s nimi?

- a) ano
- b) ne

Děkuji za čas strávený nad tímto dotazníkem.

Příloha č. 2

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Pohlaví

pohlaví	počet respondentů	vyjádření v %
chlapec	21	44%
dívka	27	56%
CELKEM	48	100%

Tabulka 2 – Věk

věk	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
15 let	12	57%	10	37%
16 let	9	43%	17	63%
CELKEM	21	100%	27	100%

Tabulka 3 – Bydliště

bydliště	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
město Přerov	15	71%	19	70%
jiné (vesnice)	6	29%	8	30%
CELKEM	21	100%	27	100%

Tabulka 4 – Je vhodná hranice 18 let, kdy je pití alkoholu legální

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
---------	---------------	---------------	-------------	---------------

ano	16	76%	20	74%
ne	5	24%	7	26%
CELKEM	21	100%	27	100%

Tabulka 5 – Vyzkoušel/a jsi někdy alkohol

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
ano	19	90%	22	81%
ne	2	10%	5	19%
CELKEM	21	100%	27	100%

Tabulka 6 – Druh alkoholu

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
žádný, nepil/a jsem	2	10%	5	19%
pivo	4	19%	6	22%
víno	6	29%	7	26%
pivo, víno, lihoviny	9	42%	9	33%
CELKEM	21	100%	27	100%

Tabulka 7 – Množství alkoholu

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
žádný, nepil/a jsem	2	10%	5	19%
1 -2 skleničky	3	14%	10	37%
2 – 3 skleničky	8	38%	8	30%
více skleniček	8	38%	4	14%
CELKEM	21	100%	27	100%

Tabulka 8 – Donucování k alkoholu

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
ano	2	10%	6	22%
ne	13	62%	15	56%
nevím o tom	6	28%	6	22%
CELKEM	21	100%	27	100%

Tabulka 9 – Cítil/a jsi se někdy jako outsider

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
ano	5	24%	2	7%
ne	12	57%	19	70%
nevím o tom	4	19%	6	23%
CELKEM	21	100%	27	100%

Tabulka 10 – Přátelé a jejich konzumace alkoholu před 18 rokem

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
ano	15	71%	12	44%
ne	2	10%	12	44%
nevím	4	19%	3	12%
CELKEM	21	100%	27	100%

Tabulka 11 – Předvádění se v pití v porovnání s ostatními

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
ano	12	57%	2	7%
ne	5	24%	22	82%
nevím	4	19%	3	11%
CELKEM	21	100%	27	100%

Tabulka 12 – Pití alkoholu kvůli nějakým problémům

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
ano	4	19%	2	7%
ne	15	71%	25	92%
nevím	2	10%	0	0%
CELKEM	21	100%	27	100%

Tabulka 13 – Chození večer ven, i přesto, že je další den škola

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
ano	15	71%	20	74%
ne	6	29%	7	26%
CELKEM	21	100%	27	100%

Tabulka 14 – Setkání se s alkoholismem v okolí

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
ano	2	10%	0	0%
ne	19	90%	27	100%
CELKEM	21	100%	27	100%

Tabulka 15 – Nalévání alkoholu prostřednictvím rodičů

odpověď	počet chlapců	vyjádření v %	počet dívek	vyjádření v %
ano	15	71%	11	41%

ne	6	29%	16	59%
CELKEM	21	100%	27	100%